

STORTINGET

Innst. 106 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Prop. 95 L (2023–2024)

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Endringer i karantenelova (informasjonsplikt, godtgjøring og reaksjonar m.m.)

Til Stortinget

Sammenheng

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i lov 19. juni 2015 nr. 70 om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og statsansatte (karanteneloven). Forslagene følger i hovedsak opp forslag som ble fremmet av Karanteneutvalget i rapporten «Tillit forplikter».

Det blir foreslått endringer i reglene om saksforbud, om informasjonsplikten politikere har etter loven, om godtgjørelse for politikere som blir ilagt karantene, og om reaksjoner ved brudd på karanteneloven eller vedtak fattet med hjemmel i loven. Det blir også foreslått at loven får en ny formålsbestemmelse.

Forslagene skal bidra til å gi et klarere og mer forutsigbart regelverk, noe som bidrar til tillit til forvaltningen og det politiske systemet, og som gjør det mulig å iverksette effektive reaksjoner ved brudd på pliktene i loven.

I karanteneloven er «politikere» definert som «nåværende eller tidligere medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere», og begrepet benyttes i den betydningen i denne innstillingen.

Bakgrunn

Mobilitet mellom politikk, offentlig forvaltning og næringsliv er både positivt og ønskelig. Samtidig er det viktig at overganger mellom politikk, offentlig forvaltning og næringsliv ikke fører til misbruk av informasjon, til at noen får særlige konkurransefordeler, eller til at det oppstår mistanke om det. I særlige tilfeller kan derfor politikere, embetsmenn og statsansatte ilegges karantene eller saksforbud når de går over til stillinger og verv utenfor statsforvaltningen eller etablerer egen næringsvirksomhet.

Karanteneutvalget fikk i mandat å gjennomgå og fremme forslag til endringer i deler av karanteneloven som regulerer overgangen for politikere til stillinger eller verv utenfor statsforvaltningen og etablering av egen næringsvirksomhet. Bakgrunnen for at utvalget ble oppnevnt, var blant annet at Karantenemnda i enkelte av årsmeldingene sine hadde pekt på at det kan problematiseres hvordan man skal forstå enkelte av bestemmelsene i loven, og at det kan være behov for å vurdere enkelte endringer i regelverket.

Formålsbestemmelse

Karanteneloven har ingen formålsbestemmelse i dag. Formålet med loven fremgår mer indirekte av de materielle vilkårene for å illegge karantene eller saksforbud.

Karanteneutvalget foreslo å innføre en formålsbestemmelse i loven. Utvalget la vekt på at en formålsbestemmelse kan ha en pedagogisk funksjon både overfor de som er omfattet av loven, og overfor allmennheten. I tillegg kan den gi retning for hva slags atferd som er forventet ved overganger. Utvalget mente dessuten at en formålsbestemmelse som klargjør hensynene bak

regelverket, vil ha betydning for hvordan de andre reglene i loven skal tolkes.

Departementet bygger på Karantanelovutvalgets forslag og foreslår blant annet en supplerings av den formålsbestemmelsen som Karantanelovutvalget foreslo, slik at også hensynet til et klart skille mellom den politiske ledelsen og embetsverket går tydelig frem av loven.

Informasjonsplikt for politikere

Karantanelovutvalget foreslo å innføre en plikt for politikere til å gi opplysninger til Karantenenemnda om endringer i arbeidsoppgaver, ansvar og organisatorisk plassering i stillingen, vervet eller næringsvirksomheten i 18 måneder etter fratredelsen som politiker. Utvalget foreslo å ta dette inn i nytt andre ledd til bestemmelsen om informasjonsplikt.

Med utgangspunkt i forslaget fra Karantanelovutvalget foreslår departementet flere endringer i karanteneoven § 5 om informasjonsplikt for politikere overfor Karantenenemnda.

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra Karantanelovutvalget om at informasjonsplikten til politikere blir utvidet i tid, slik at den omfatter alle overganger som skjer inntil 18 måneder etter fratredelse fra det politiske embetet eller den politiske stillingen. En slik utvidelse av informasjonsplikten i tid gir god sammenheng med forslaget om at saksforbud i særlige tilfeller kan ilegges i 18 måneder fra fratredelsen fra det politiske embetet eller den politiske stillingen uten at politikeren samtidig blir ilagt karantene.

Departementet foreslår i motsetning til Karantanelovutvalget at det ikke skal vises til en aktsomhetsplikt i lovbestemmelsen om politikernes informasjonsplikt.

Departementet foreslår at informasjonsplikten ved endringer i stilling, verv eller egen næringsvirksomhet blir konkretisert til å omfatte endringer i de sektorene eller bransjene politikeren skal arbeide med, kontakt med myndighetene og organisatorisk plassering.

Departementet foreslår ikke egne regler om saksbehandling eller frister knyttet til informasjonsplikt ved endringer i ny stilling, verv eller næringsvirksomhet. Plikten politikeren har til å informere om slike endringer, og Karantenenemndas frist for å fatte vedtak, skal følge de vanlige reglene.

Saksforbud

Karantanelovutvalget mente at det er formålstjenlig å gi en mer omfattende definisjon av saksforbud i loven for at dette skal være klart og forutsigbart. Karantanelovutvalget foreslo en definisjon av saksforbud der det fremgår at et saksforbud innebærer forbud mot å drive påvirkningsarbeid, gi råd til eller opptre på vegne

av andre og delta i saksbehandling, møte eller forhandlinger i bestemte saker eller på bestemte saksområder.

Karantanelovutvalget foreslo at karanteneoven bør åpne for at en politiker kan ilegges saksforbud i inntil 18 måneder etter fratredelse når særlige grunner tilsier det, uten at politikeren samtidig må ilegges karantene. Utvalget foreslo at muligheten for å ilegge en politiker saksforbud av så lang varighet skal gjelde i de tilfeller hvor Karantenenemnda etter gjeldende rett kan ilegge saksforbud i inntil 12 måneder i tillegg til en karantene på inntil 6 måneder, og eventuelt andre tilfeller med tilsvarende behov for skjerming av saker eller saksområder i et lengre tidsrom.

Departementet foreslår å definere saksforbud slik Karantanelovutvalget foreslo, men med en noe annen språklig utforming.

Departementet følger opp forslaget om at politikere kan ilegges saksforbud i inntil 18 måneder etter fratredelse, uten at det er et vilkår at Karantenenemnda samtidig fatter vedtak om karantene. Forslaget gjelder bare for overganger for politikere. Forslaget vil ikke gjelde overganger for embetsmenn og statsansatte, der det heller ikke i dag er hjemmel for å ilegge restriksjoner som strekker seg utover 12 måneder etter fratredelse fra embetet eller stillingen i staten.

Reglene om godtgjørelse for politikere

Karantanelovutvalget foreslo at det ikke skal gis godtgjørelse for ilagt karantene ved overgang til næringsvirksomhet som en politiker har opprettet etter å ha tiltrådt det politiske embetet eller den politiske stillingen. Det samme gjelder ved overgang til næringsvirksomhet som ikke tidligere har hatt reell drift.

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra Karantanelovutvalget, med noen presiseringer, og vurderer i likhet med at Karantanelovutvalget at Grunnloven m.m. ikke er til hinder for det.

Reaksjoner ved brudd på regelverket

Karantanelovutvalget foreslo en ny bestemmelse i karanteneoven som gir hjemmel for at Karantenenemnda eller ansettelsesmyndigheten kan fatte vedtak om at en tilkjent godtgjørelse skal stanses og kreves tilbakebetalt helt eller delvis ved brudd på vedtak om karantene. Departementet foreslår å følge opp dette forslaget fra Karantanelovutvalget.

Slik Karantanelovutvalget vurderte det, er kravet til skyld etter gjeldende bestemmelse om overtredelsesgebyr (forsett eller grov uaktsomhet) et strengt skyldkrav. Utvalget viste til at det kan være utfordrende for Karantenenemnda å ta stilling til skyldkravet på bakgrunn av skriftlig saksbehandling. Utvalget vurderte derfor om overtredelsesgebyr bør kunne ilegges med redusert krav til skyld, slik at vanlig uaktsomhet er tilstrekkelig, eller

om overtredelsesgebyr også bør kunne ilegges på objektivt grunnlag, det vil si uten hensyn til skyld. Utvalget kom til at det bør stilles krav om at politikeren har utvist skyld, for at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges, men at det er tilstrekkelig at politikeren har utvist alminnelig uaktsomhet.

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra Karantenelovutvalget om å endre skyldkravet for illeggelse av overtredelsesgebyr, slik at Karantenenemnda eller ansettelsesmyndigheten kan gi overtredelsesgebyr til den som uaktsomt bryter karanteneoven eller vedtak fattet med hjemmel i loven.

Presidentskapets merknader

Presidentskapet viser til at saken gjelder forslag til endringer i karanteneoven, og at forslagene i proposisjonen i stor grad bygger på forslagene fra Karantenelovutvalget. Presidentskapet merker seg at det var bred representasjon fra partiene på Stortinget i Karantenelovutvalget, og at forslagene fra utvalget var enstemmige. Et tilleggsforslag fra et mindretall er omtalt nedenfor.

Presidentskapet vil understreke viktigheten av at reglene på dette området sørger for tillit til at overganger mellom politikk, offentlig forvaltning og næringsliv ikke fører til misbruk av informasjon, til at noen får særlige konkurransefordeler, eller til at det oppstår mistanke om det. Samtidig er det viktig at reglene er velbegrunnede og rimelige og fremstår som klare og forutsigbare både for pliktsubjektene og allmennheten.

Formålsbestemmelse

Presidentskapet er enig med departementet og Karantenelovutvalget i at det vil være klargjørende med en formålsbestemmelse i karanteneoven, og at det kan ha en pedagogisk funksjon både for lovens pliktsubjekter og for allmennheten.

Presidentskapet mener den foreslåtte formålsbestemmelsen synliggjør de hensyn som loven skal ivareta på en god måte, ved at det angis uttrykkelig at den skal bidra til å fremme den alminnelige tilliten til forvaltningen og det politiske systemet ved overganger som omfattes av loven. Videre er det viktig og nyttig at formålsbestemmelsen presiserer at dette skjer ved at loven:

- motvirker at noen får særlige konkurransefordeler
- beskytter intern informasjon i statsforvaltningen
- beskytter andre virksomheters forretningsinformasjon som statsforvaltningen har fått tilgang til
- medvirker til å opprettholde skillet mellom politisk ledelse og embetsverk

Presidentskapet ser også at det kan være en fordel at formålsbestemmelsen gir retning for hva slags atferd som er forventet ved overganger, og at den kan ha betydning for hvordan de andre reglene i loven skal tolkes.

Informasjonsplikt

Presidentskapet mener det er klargjørende at forslaget til ny bestemmelse om informasjonsplikt angir at den inkluderer endringer i de sektorene eller bransjene politikeren skal arbeide med, kontakt med myndighetene og organisatorisk plassering. Det er en fordel at bestemmelsen blir konkretisert slik på dette punkt.

Presidentskapet mener videre at det gir god mening å utvide informasjonsplikten til politikere noe i tid, slik at den omfatter alle overganger som skjer inntil 18 måneder etter fratredelse fra det politiske embetet eller den politiske stillingen. Presidentskapet merker seg at en slik utvidelse gir god sammenheng både med dagens maksimale varighet på 18 måneder for karantene/saksforbud, samt med den foreslåtte presiseringen av at saksforbud, dersom det foreligger særlig tungtveiende grunner, kan ilegges i 18 måneder uten at politikeren samtidig blir ilagt karantene.

Presidentskapet slutter seg til Karantenelovutvalgets og departementets vurderinger av at det ikke er behov for egne regler om saksbehandling eller frister knyttet til informasjonsplikt ved endringer i ny stilling, verv eller næringsvirksomhet.

Saksforbud

Presidentskapet mener at det også for saksforbudets del er nyttige konkretiseringer som foreslås i proposisjonen, ved at det presiseres at det blant annet omfatter å drive påvirkningsarbeid, gi råd til eller opptre på vegne av andre og delta i saksbehandling, møter eller forhandlinger.

Hva gjelder forslaget om at en politiker skal kunne ilegges saksforbud i inntil 18 måneder etter fratredelse uten at vedkommende samtidig ilegges karantene, merker presidentskapet seg at dette ikke er en utvidelse av den maksimale grensen for varigheten av karantene/saksforbud. Presidentskapet viser i den sammenheng til at det fortsatt vil være krav om «særlig tungtveiende grunner» for å ilagge en total varighet på 18 måneder, og at vilkårene for å ilagge saksforbud er de samme som for karantene.

Presidentskapet vil tilføye at det er viktig at Karantenenemndas vedtak er tilstrekkelig presise til at det er klart for vedkommende politikere hva et saksforbud innebærer. Presidentskapet mener det er godt begrunnet at vi har et strengt regelverk på dette området. Samtidig må det legges til rette for at de som vedtakene er rettet mot, har gode forutsetninger for å følge dem.

Godtgjørelse

Presidentskapet viser til at det i proposisjonen foreslås å stramme inn regelverket noe når det gjelder godtgjørelse ved etablering av næringsvirksomhet som gir grunnlag for å ilegge karantene. Innstramningen gjelder ved overgang til næringsvirksomhet som en politiker har opprettet etter å ha tiltrådt det politiske embetet eller den politiske stillingen, eller som ikke tidligere har hatt reell drift.

Presidentskapet mener det i slike situasjoner er velbegrunnet at det ikke gis godtgjørelse ved ileggelse av karantene, siden karantenen i slike tilfeller utløses av et nytt initiativ fra vedkommende politiker som ikke er forenlig med det politiske embetet eller den politiske stillingen som politikeren har trådt ut av, i perioden rett etter fratredelsen.

Femte visepresident, Ingrid Fiskaa, viser til at et mindretall i Karantenelovutvalget foreslår at godtgjørelsen ved karantene settes til 80 prosent istedenfor full lønn. I henhold til karanteneoven § 9 første ledd mottar politikere som blir ilagt karantene etter gjeldende regler, en godtgjørelse i karantenetiden som tilsvarer den lønn vedkommende hadde ved fratreden.

Dette medlem er enig med Karantenelovutvalgets mindretall i at det ikke er urimelig om godtgjørelsen ikke tilsvarer full lønn, men i stedet settes til en prosentandel av tidligere lønn, for eksempel 80 prosent. Det er riktig at staten skal sørge for inntektssikring ved pålagt karantene, men pålegget følges ikke av krav til innsats eller aktivitet. Dette medlem mener, som Karantenelovutvalgets mindretall, at det ikke er ønskelig å skape insentiv til å velge løsninger som gir lange karanteneperioder, fremfor å søke virksomhet som ikke medfører dette. Dette medlem viser i den sammenheng til at det finnes en rekke inntektssikringsordninger som ikke gir full lønn etter fratredelse.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Karanteneoven § 8 første ledd skal lyde:

En politiker som er ilagt karantene etter § 6, mottar en godtgjørelse i karantenetiden som tilsvarer 80 prosent av den lønn vedkommende hadde ved fratreden som politiker, med tillegg av feriepengene.»

Presidentskapets flertall, stortingspresident Masud Gharahkhani, første visepresident Svein Harberg, andre visepresident Nils T. Bjørke, tredje visepresident Morten Wold og fjerde visepresident Kari Henriksen, viser til at flertallet i Karantenelovutvalget ikke ville ta dette spørsmålet opp til vurdering siden nivået på godtgjørelsen ikke var en del av utvalgets mandat. Presidentskapets flertall merker seg i

den sammenheng at utvalgets flertall ga uttrykk for at dette er et spørsmål som reiser flere problemstillinger som ikke ble vurdert av utvalget, og som krever en mer omfattende utredning før det kan vurderes. Presidentskapets flertall viser dessuten til at dette spørsmålet ikke er omtalt eller vurdert nærmere i proposisjonen.

Presidentskapets flertall mener det er god grunn til at dagens regler går ut på at politikere som ilegges karantene, mottar en godtgjørelse i karantenetiden som tilsvarer den lønn vedkommende hadde ved fratreden. Et vedtak om karantene er relativt inngripende overfor den som det er rettet mot. Vedkommende politiker er i karanteneperioden forhindret fra å erverve egen inntekt fra stillingen, vervet eller næringsvirksomheten som det er snakk om. Da er det ikke rimelig at det gjøres reduksjoner i den inntekt som politikeren har hatt.

Reaksjoner

Presidentskapet er enig med Karantenelovutvalget og departementet i at det er behov for en bestemmelse i loven som gir hjemmel for at Karantenenemnda eller ansettelsesmyndigheten kan fatte vedtak om at en tilkjent godtgjørelse skal stanses og kreves tilbakebetalt helt eller delvis ved brudd på vedtak om karantene.

Presidentskapet slutter seg også til forslaget om å endre skyldkravet for ileggelse av overtredelsesgebyr til alminnelig uaktsomhet, slik at denne sanksjonsformen blir en mer reell reaksjonsmulighet. Presidentskapet mener det ville være å gå for langt å endre det slik at overtredelsesgebyr også kunne ilegges på objektivt grunnlag, det vil si uten hensyn til skyld.

Forslag fra mindretall

Forslag fra femte visepresident Ingrid Fiskaa:

Forslag 1

Karanteneoven § 8 første ledd skal lyde:

En politiker som er ilagt karantene etter § 6, mottar en godtgjørelse i karantenetiden som tilsvarer 80 prosent av den lønn vedkommende hadde ved fratreden som politiker, med tillegg av feriepengene.

Presidentskapets tilråding

Tilrådingen fremmes av et samlet presidentskap.

Presidentskapet viser til ovenstående og råtar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i karanteneloven (informasjonsplikt, godtgjørelse og reaksjoner m.m.)

I

I lov 19. juni 2015 nr. 70 om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og statsansatte gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal ordet «tilsettingsmyndigheten» endres til «ansettelsesmyndigheten»:

§ 13 første ledd, § 13 andre ledd første punktum, § 14 andre ledd, § 14 fjerde ledd, § 15 første ledd, § 17 første ledd første punktum, § 17 første ledd tredje punktum, § 18 første ledd første punktum, § 18 andre ledd første punktum, § 18 tredje ledd andre punktum, § 19 første ledd første punktum, § 20 første ledd, § 20 fjerde ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «tilsettingen» endres til «ansettelsen»:

§ 14 første ledd første punktum og § 14 fjerde ledd.

Ny § 1 a skal lyde:

§ 1 a *Lovens formål*

Loven skal bidra til å fremme den alminnelige tilliten til forvaltningen og det politiske systemet ved overgang som omfattes av loven, ved å:

- motvirke at noen får særlige konkurransefordeler
- beskytte intern informasjon i statsforvaltningen
- beskytte andre virksomheters forretningsinformasjon som statsforvaltningen har fått tilgang til
- medvirke til å opprettholde skillet mellom politisk ledelse og embetsverk.

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Med saksforbud menes et tidsbegrenset forbud mot å involvere seg i bestemte saker eller saksområder. *Dette omfatter blant annet å drive påvirkningsarbeid, gi råd til eller opptre på vegne av andre og delta i saksbehandling, møter eller forhandlinger.*

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Informasjonsplikt*

Politikere skal gi Karantenenemnda de opplysninger nemnda trenger for å fatte vedtak etter loven. Opplysningene skal gis i rett tid og være fullstendige, slik at tilliten til forvaltningen og det politiske systemet ivaretas.

Politikere skal gi opplysninger til Karantenenemnda når de innen 18 måneder etter fratreden som politiker går over til stilling eller verv utenfor statsforvaltningen eller etablerer næringsvirksomhet. Informasjonsplikten omfatter også opplysninger om tidligere embe- te eller stilling og den nye stillingen, vervet eller virksomheten.

Plikten etter andre ledd gjelder tilsvarende dersom det i samme tidsrom skjer

- endringer i hvilke sektorer eller bransjer politikeren skal arbeide med
- endringer i politikeren kontakt med myndighetene
- endringer i politikeren organisatoriske plassering i en stilling, et verv eller en næringsvirksomhet.

Opplysninger etter andre og tredje ledd skal gis senest tre uker før overgangen eller før endringen trer i kraft.

Departementet kan gi forskrift om informasjonsplikten etter første til fjerde ledd.

§ 7 andre ledd skal lyde:

Dersom det foreligger særlig tungtveiende grunner, kan det ilegges saksforbud i inntil 18 måneder etter fratreden.

§ 8 andre ledd skal lyde:

Godtgjørelse gis ikke for ilagt karantene ved overgang til næringsvirksomhet en politiker har opprettet etter å ha tiltrådt det politiske embetet eller den politiske stillingen, eller ved overgang til egen næringsvirksomhet som ikke tidligere har hatt reell drift. Tilsvarende gjelder for ilagt karantene ved overgang til stilling, verv eller næringsvirksomhet som utgjør en bistilling eller et bierverv.

Nåværende § 8 andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 9 første ledd skal lyde:

Karantenenemnda har frist på to uker til å treffe vedtak om å ilagge karantene og saksforbud, regnet fra det tidspunkt vedkommende politiker har oppfylt sin informasjonsplikt etter § 5. Politikeren kan ikke tiltre stilling eller verv eller etablere næringsvirksomhet før Karantenenemnda har truffet endelig vedtak i saken. *Det kan heller ikke iverksettes endringer som nevnt i § 5 tredje ledd før Karantenenemnda har truffet endelig vedtak.*

§ 20 første ledd skal lyde:

Ved *forsettlig eller uaktsom overtredelse av informasjonsplikten etter §§ 5 og 15, bestemmelsene i §§ 10 og 11 eller vedtak truffet etter §§ 6, 7, 13 eller 14*, kan Karantenenemnda eller *ansettelsesmyndigheten* gi pålegg om å betale overtredelsesgebyr til statskassen.

20 femte ledd skal lyde:

Adgangen til å ilagge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Foreldelsesfristen avbrytes ved at Karantenenemnda eller ansettelsesmyndigheten gir forhåndsvarsel om eller treffer vedtak om overtredelsesgebyr.

Nåværende § 20 femte ledd blir nytt sjettede ledd.

§ 21 i kapittel 5 skal lyde:

§ 21 *Opphør og tilbakekreving av godtgjørelse*

Ved overtredelse av vedtak om karantene kan Karantenenemnda eller ansettelsesmyndigheten vedta at tilkjent godtgjørelse skal opphøre og kreves tilbakebetalt helt eller delvis. Opphør og tilbakekreving kan bare skje dersom dette ikke vil være urimelig.

Endelig vedtak om tilbakekreving av godtgjørelse er tvangsgrunnlag for utlegg. Godtgjørelse som er krevd tilbakebetalt, tilfaller den virksomheten som utbetalte godtgjørelsen.

Nåværende § 21 blir ny § 22 i kapittel 6.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 12. desember 2024

Masud Gharakhani

Svein Harberg

Nils T. Bjørke

Morten Wold

Kari Henriksen

Ingrid Fiskaa

